

Utvärdering av sociala investeringar

Fritid för framtid

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.

Sammanfattning

Fritid för framtid är ett samverkansprojekt mellan utbildningsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen i Stockholms stad och finansieras av stadens sociala investeringsfond. Insatsen syftar till att främja goda och jämlika uppväxtvillkor genom att erbjuda fritidsaktiviteter till barn och unga. Insatsen består av en allmän insats i form av arrangerade ungdomsträffar, och två riktade insatser i form av ett program för mentorskap och ett program för våldsprevention. Ramboll har fått i uppdrag av Stadsledningskontoret vid Stockholm stad att utvärdera insatsen. Syftet med utvärderingen är att göra en bedömning avseende insatsens effekter för målgruppen samt beräkna den eventuella kommunalekonomiska förtjänsten. Det har inte varit möjligt att utifrån befintlig uppföljning genomföra en effektutvärdering eller en kommunalekonomisk analys. Utvärderingen består huvudsakligen därför av en processutvärdering samt en beskrivning av insatsens resultat.

INSATSEN HAR BIDRAGIT TILL ETT FÖRÄNDRAT ARBETSSÄTT AVSEENDE BARNS OCH UNGAS FRITID

I vår processutvärdering gör vi bedömningen att insatsen delvis lyckats med sin implementering men att genomförandet kantats av utmaningar. Efter projektavslut finns vissa arbetssätt kvar hos fritidsgårdarna och parklekarna, vilket var en ambition med insatsen. Däremot gör vi bedömningen att insatsen inte designats utifrån de givna förutsättningarna, vilket resulterat i ett mindre effektivt genomförande.

Det framkommer i samtliga intervjuer att insatsen spelat en central roll i den positiva utvecklingen av fritidsgårdsverksamheterna och även arbetet med målgruppen i stort.

Det går inte att uttala sig om insatsens effekter eller eventuella nyttokostnadsbesparingar utifrån den uppföljning som genomförts löpande under insatsen. Utifrån insamlade intervjudata kan vi föra begränsade resonemang om insatsens resultat.

Genomförandet har präglats av utmaningar i kontexten och har justerats löpande

Insatsen Fritid för framtid har genomförts under en lång projekttid, från 2017 fram till årsskiftet 2022/2013, som kantats av en rad utmaningar. Vår processutvärdering utgår från den uppföljning som insatsen själva löpande genomfört, samt intervjuer Ramboll genomfört tillsammans med projektgrupp, styrgrupp, personal och deltagare.

BRISTANDE KONTEXTUELLA UTMANINGAR BIDROG TILL FÖRSENING AV INSATSENS GENOMFÖRANDE

Vi gör bedömningen att insatsen försenats med hänvisning till bristande kontextuella förutsättningar. Coronapandemin var starkt präglade avseende insatsens möjligheter att genomföra aktiviteterna som det var planerat. Framför allt eftersom insatsen utgick från stadsdelens parklekar och fritidsgårdar, vilka båda behövde förhålla sig till rådande restriktioner avseende antalsbegränsningar, inomhusaktiviteter och öppettider. Därtill gör vi bedömningen att fritidsgårdarna som organisation inte var redo eller mogna för att arbeta så systematiskt som projektet förutsatte. Det handlade om styrning, arbetssätt, samt verksamheternas personal och dess kompetens. Personalförändringar i projektorganisationen påverkade även genomförandet och försvårade för projektet att arbeta ändamålsenligt.

INSATSENS UTFORMNING VAR INTE ANPASSAD EFTER VERKSAMHETENS KAPACITET OCH BEHOV OCH JUSTERADES EFTER HAND

Vår utvärdering visar även att projektets utformning inte var anpassad efter verksamhetens kapacitet och behov, vilket lett till ett behov av att justera insatsen efter

hand i takt med att projektgruppen fick ökad förståelse för förutsättningarna runt insatsen. Vi gör bedömningen att insatsen inte designades för rådande kapacitet eller förutsättningar i de utförande verksamheterna, vilket försvårade och försenade genomförandet. Det har sannolikt lett till förseningar. Därtill visar utvärderingen att projektgruppen upplever målen för FFF som orealistiska och otydliga. Enligt vår bedömning kan detta ha påverkat utformningen av insatsen. Projektgruppen menar att de har saknat möjlighet att uppfylla målen utifrån de verktyg som funnits inom ramen för insatsen. Det handlar både om att effektmålen för FFF var alltför ambitiösa i förhållande till insatsens aktiviteter och att sådana effekterna upplevdes som svåra att mäta.

INSATSEN LYCKADES MED IMPLEMENTERINGEN, MED VISSA JUSTERINGAR

Slutligen visar processutvärderingen att projektgruppen för FFF lyckats implementera delar av insatsen i ordinarie verksamhet. Av våra intervjuer framgår att ordinarie verksamhet kommer fortsätta med konceptet för lovverksamhet samt de våldspreventiva metoder som utvecklats inom ramarna för insatsen. Samtliga personer vi intervjuat är eniga om att genomförandet av FFF varit en viktig möjliggörare och framgångsfaktor i stadsdelens arbete med barn och ungas fritid. Däremot framgår att insatsen inte var ordentligt förankrad i befintlig verksamhet. Det ledde till att implementeringen både försvårades och försenades. Framförallt avseende implementering på fritidsgårdarna, där det bland annat funnits motstånd och bristande förståelse för behovet att införa nya arbetssätt och metoder, framför allt inom arbetet med våldsprevention.

Kvalitativa data tyder på att projektet haft en positiv inverkan på målgrupperna

Bristen på kvantitativa data innebär att vi inte kan göra en bedömning av insatsens resultat baserat enbart på kvantitativt underlag. Vi utgår därför primärt från insamlade kvalitativa data för att undersöka resultaten. Dessa tyder på att projektet haft en positiv inverkan på sin målgrupp. Insatsen har avslutats, men arbetet med ungdomsträffarna och de våldspreventiva metoderna har implementerats i ordinarie verksamhet, något som indikerar att förvaltningen är nöjda med arbetet och önskar fortsätta driva det.

NYTT AKTIVITETSUTBUD PÅ FRITIDSGÅRDARNA KAN BIDRA TILL ATT MÅLGRUPPEN NÅS OCH FÅR TILLGÅNG TILL FRITIDSAKTIVITETER

Ett förväntat resultat av FFF är att ett ökat antal ungdomar deltar i organiserade fritidsaktiviteter och testar nya fritidsaktiviteter. Utvärderingen visar att det koncept för lovverksamhet som FFF utvecklade har fått stor spridning enligt både projektgrupp och styrgrupp som beskriver att utbudet i stadsdelen är större och att intresset för att delta stiger för varje lov. Det tyder på att det utökade utbudet är relevant för målgruppen. Intervjupersoner ur projektgrupp, styrgrupp, personal och deltagare ur mentorskapsprogrammet beskriver att insatsen bidragit till att målgruppen nås i en högre utsträckning nu, jämfört med tidigare.

PROJEKTET HAR ARBETAT MED SAMVERKAN SAMT ATT SKAPA KONTAKT MELLAN MÅLGRUPPEN OCH SKOLA, ARBETSMARKNAD OCH CIVILSAMHÄLLE

Det har varit en målsättning inom FFF att bidra till ökad samverkan med olika organisationer som verkar i stadsdelen samt att bidra till ett ökat erfarenhetsutbyte mellan olika grupper från olika bostadsområden med gemensamma intressen. Inom ungdomsträffarna har samverkan med drygt ett tjugotal föreningar och verksamheter ägt rum under projekttiden. Vi har tagit del av kvalitativa data genom intervjuer som visar på en ökad kontakt mellan målgruppen och skola, arbetsmarknad och civilsamhälle. Däremot har insatsen inte samverkat med samtliga organisationer som de haft som mål att samverka med. Utvärderingen kan även konstatera att barn och ungdomar från flera skolor i stadsdelen har medverkat i aktiviteterna, enligt den uppföljning som insatsen

genomfört av Fun-aktiviteterna. Det påvisar att unga från olika bostadsområden har mötts genom aktiviteter inom FFF:s arbete.

Så här har vi gjort processutvärderingen

Vår processutvärdering utgår ifrån ramverket Ramboll Impact Framework (RIF) som bygger på implementeringsforskning av Fixsen et al. För att nå goda resultat och effekter visar forskningen att det krävs en möjliggörande kontext, ändamålsenlig utformning och ett effektivt genomförande. Figuren nedan illustrerar ramverket. Mellan varje steg i figuren står ett multiplikationstecken, som visar hur viktigt det är att varje steg lyckas för att nå goda resultat. Vi utvecklar detta närmare i bilaga 1.

Möjliggörande
kontext

Ändamålsenlig
utformning

Effektiv
implementering

Resultat
och effekter

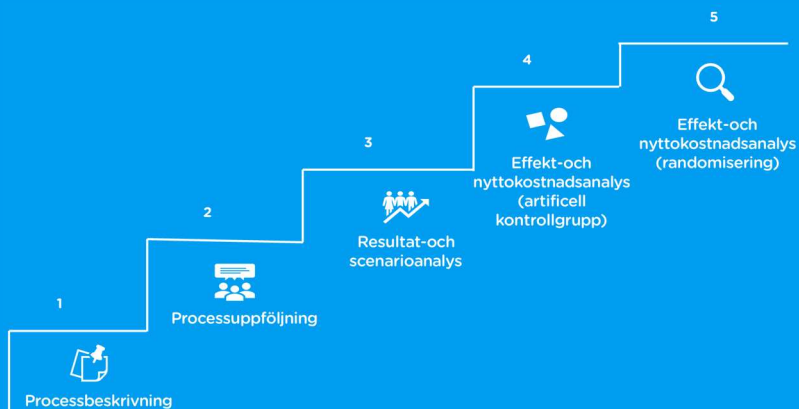
Det saknas förutsättningar att utvärdera projektets effekter

Vår bedömning är att det saknas förutsättningar för att utvärdera projektets effekter och därmed även genomföra en nyttokostnadsanalys. Det beror framför allt på bristen av uppföljning samt projektets natur med frivilligt deltagande, vilket leder till selektion. Sådana förutsättningar försvårar all typ av effektutvärdering på de mest tillförlitliga nivåerna, där det med hög säkerhet går att tillskriva utfallet till insatsens genomförande. Bristen på uppföljning av de som deltagit försvårar effektutvärdering även på de mindre tillförlitliga nivåerna i utvärderingstrappan. Det hade krävt tydligare uppföljning av vilka individer som deltagit vid vilka aktiviteter. Även om projektgruppen tagit fram vissa lämpliga utfallsmått saknas uppföljning av dessa och det har inte varit vare sig motiverat eller möjligt för oss att komplettera befintlig uppföljning genom att till exempel kontakta tidigare deltagare.

Projektet har varit uppdelat i olika aktiviteter med olika förväntade utfall. Varje del av insatsen har sina respektive utmaningar för utvärdering. Samlat finns inga möjligheter att definiera ett utfall som är gemensamt för hela projektet och de enskilda delarna är svårutvärderade även om de separeras från varandra.

Så här har vi gjort effektutvärderingen av Fritid för Framtid

Syftet med en effektutvärdering är att avgöra om någon förändring skett i målgruppen/-ernas situation och om insatsen har orsakat den förändringen. När vi utreder möjligheterna att utvärdera en insats utgår vi ifrån utvärderingstrappan i figuren till höger. För en närmare beskrivning av utvärderingstrappan, se Bilaga 1.

Det går inte att säga något om projektets kommunalekonomiska förtjänster

Givet att förutsättningar saknas för att utvärdera effekterna av FFF, är en nyttokostnadsanalys inte heller möjlig att genomföra. Projektets kostnadseffektivitet bedöms utifrån en värdering av dess effekter i relation till dess kostnader. Ekonomiska förtjänster av projektet kan uppstå över lång tid samt för olika aktörer. För att säkerställa att resultatet av analysen är relevant för fondens fortsatta utveckling är vår utgångspunkt i bedömningen av projektets ekonomiska förtjänster att rikta fokus mot kommunalekonomiska förtjänster relativt nära i tid.

FFF hade för avsikt att uppnå kommunalekonomiska besparingar genom såväl den allmänna insatsen som de riktade. Den allmänna insatsen uppskattades ha svåridentifierade ekonomiska effekter eftersom relevant data bedömdes svår att identifiera. Det våldspreventiva programmet väntades leda till minskad kostnad för handläggning gällande hot och våld, minskad kostnad för frivillig placering av våldsutsatta vuxna enligt SoL, minskad kostnad för frivillig placering av våldsutsatta barn enligt SoL/LVU samt minskad kostnad för utbildningsförvaltningen gällande extra skolår. Mentorskapsprogrammet väntades leda till minskade kostnader för utbildningsförvaltningen gällande extra skolår samt minskad kostnad för utbetalt ekonomiskt bistånd alternativt undvika en befarad ökning.

Avseende de väntade effekterna av FFF är det i viss mån möjligt att se sambandet mellan aktiviteter och väntad kommunalekonomisk besparing, men kedjan är lång och det saknas utvärdering som kan styrka att sambandet uppstår i realiteten.

Så har vi gjort den kommunalekonomiska analysen

Insatsens kostnadseffektivitet bedöms utifrån en värdering av dess effekter i relation till dess kostnader. Ekonomiska förtjänster av insatsen kan uppstå över lång tid samt för olika aktörer. För att säkerställa att resultatet av analysen är relevant för det fortsatta arbetet med sociala investeringar är vår utgångspunkt i bedömningen av insatsens ekonomiska förtjänster att rikta fokus mot kommunalekonomiska förtjänster relativt nära i tid. För att räkna på de ekonomiska konsekvenserna av en insats behöver man först känna till insatsens effekt, kostnader för insatsen och hur många och vilka som insatsen når. Om kännedom om insatsens effekter är begränsad, kan en så kallad scenarioräkning svara på vad nettokostnaderna för ett särskilt förlopp hade blivit, om kostnaderna och effekterna till följd av en insats "är som förväntat".

Innehållsförteckning

Genomförandet har präglats av utmaningar i kontexten och har justerats löpande	1
Kvalitativa data tyder på att projektet haft en positiv inverkan på målgrupperna	2
Det saknas förutsättningar att utvärdera projektets effekter	4
Det går inte att säga något om projektets kommunalekonomiska förtjänster	5
1. Inledning	1
1.1 Syftet med FFF var att skapa goda och jämlika uppväxtvillkor för barn och unga	1
1.2 Rapportens disposition	2
2. Bakgrund	3
3. Kontexten har haft stor påverkan på insatsens genomförande	6
3.1 Bristande kontextuella förutsättningar bidrog till försening av insatsens genomförande	6
3.2 Projektets utformning var inte anpassad efter verksamhetens kapacitet och behov och justerades efter hand	8
3.3 Projektet lyckades med implementeringen, med vissa justeringar	10
4. Mycket pekar på att insatsen har bidragit till positiva resultat	12
4.1 Projektet har nått ut till målgruppen	12
4.2 Nytt aktivitetsutbud på fritidsgårdarna kan bidra till att fler unga får tillgång till fritidsaktiviteter	12
4.3 Deltagare till de riktade insatserna har till viss del rekryterats via ungdomsträffarna	13
4.4 Projektet har arbetat med samverkan samt att skapa kontakt mellan målgruppen och skola, arbetsmarknad och civilsamhälle	13
4.5 Barn och ungdomar från olika delar av stadsdelen har mötts	14
4.6 Programmet mot våldsprevention grundas i forskning	14
5. Det saknas förutsättningar att utvärdera projektets effekter	16
5.1 Förutsättningar för utvärdering	16
6. Det går inte att säga något om projektets kommunalekonomiska förtjänster	20

Bilagor

Bilaga - Rambolls metod för utvärdering av sociala investeringar

1. Inledning

Ramboll har fått i uppdrag av Stadsledningskontoret i Stockholms stad att utvärdera insatser som har finansierats med medel från stadens fond för sociala investeringar. Utvärderingarna ska fokusera på projektens effekter och ekonomiska förtjänster. I denna promemoria presenterar vi resultaten från en utvärdering av insatsen Fritid för framtid (fortsättningsvis FFF). Detta kapitel beskriver insatsens syfte och hur vi har gått till väga för att genomföra utvärderingen. En mer detaljerad beskrivning av vårt övergripande ramverk för att utvärdera de sociala investeringsinsatserna finns i bilaga 1.

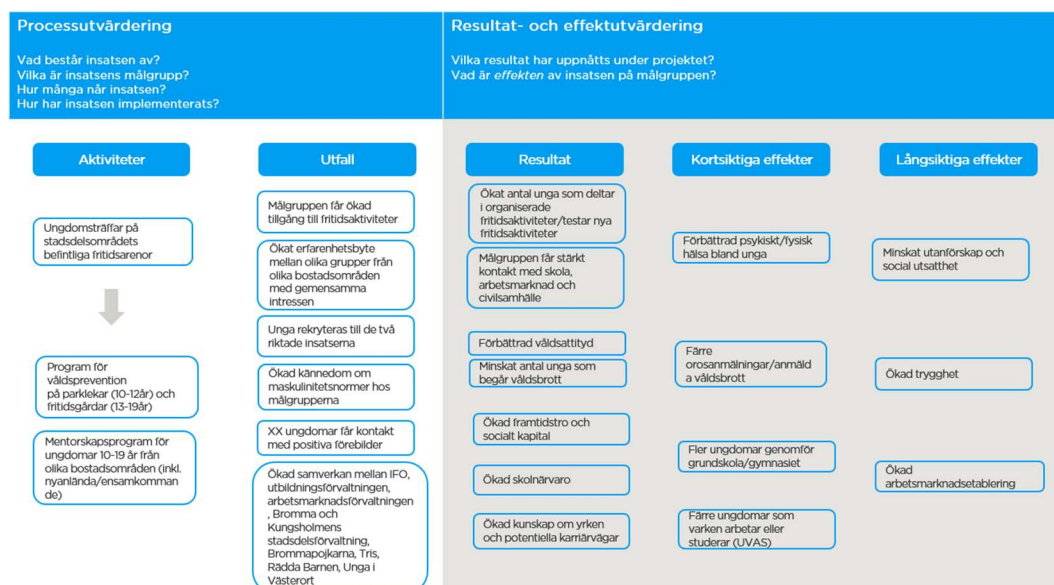
1.1 Syftet med FFF var att skapa goda och jämlika uppväxtvillkor för barn och unga

FFF riktade sig till barn och unga i Hässelby-Vällingby. Syftet med insatsen var att skapa goda och jämlika uppväxtvillkor genom att erbjuda fritidsaktiviteter till barn och unga i åldrarna 10-17 år. Projektet startade 2017 och pågick till årsskiftet 2022/2023, med en budget på 3,9 miljoner kronor per år.

FFF riktade sig särskilt till unga nyanlända och ensamkommande barn. Dessutom fanns en tydlig ambition om att insatsen skulle nå en bred målgrupp och bidra till möten mellan barn och ungdomar från bostadsområden med olika socioekonomiska förutsättningar. För att nå ut till insatsens målgrupp utgick aktiviteterna inom FFF från stadsdelens fritidsgårdar och parklekar. Parklekar stod i centrum för att nå barn och unga mellan 10 och 12 år, medan fritidsgårdar spelade en viktig roll för att nå ungdomar mellan 13 och 17 år.

Tillsammans med projektgruppen för FFF tog Ramboll fram en förändringsteori för att visa hur insatsens aktiviteter var tänkta att leda till avsedda resultat och effekter (se Figur 1). Förändringsteorins innehåll – i form av aktiviteter, utfall, resultat och effekter på olika lång sikt – har sedan utgjort utgångspunkten för vår utvärdering av FFF.

Figur 1. Förändringsteori Fritid för framtid

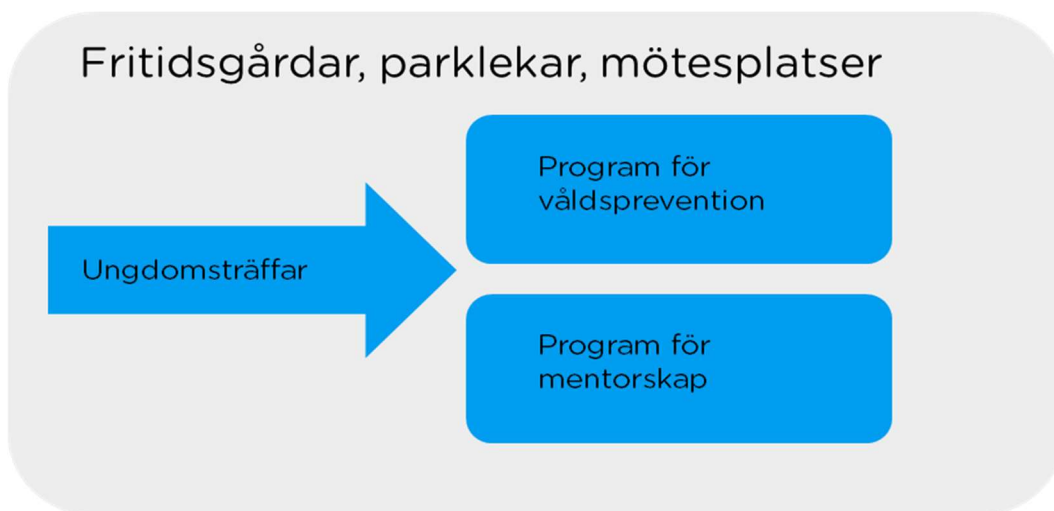

1.2 Rapportens disposition

Efter detta inledande kapitel följer ett kapitel där vi närmare beskriver insatsens bakgrund och utformning. Därefter följer två kapitel som beskriver möjligheterna för att genomföra en effektutvärdering samt en kostnadsnyttoanalys av insatsen.

2. Bakgrund

FFF bestod av tre delar: *ungdomsträffar*, *program för mentorskap* och *program för våldsprevention*. Ungdomsträffarna utgjorde insatsens bas och riktades brett mot barn och ungdomar i Hässelby-Vällingby. Tanken var att ungdomsträffarna skulle fungera som en ingång och plattform för att sedan rekrytera deltagare till övriga två insatser. Till skillnad från ungdomsträffarna var dessa, program för mentorskap och program för våldsprevention, riktade insatser, som på sikt väntades leda till ett minskat utanförskap och social utsatthet, samt en ökad arbetsmarknadsetablering och trygghet. Nedan ger vi en kortfattad beskrivning av respektive del.

UNGDOMSTRÄFFAR FÖR ATT NÅ EN BRED MÅLGRUPP

Målet med ungdomsträffarna i FFF var att erbjuda attraktiva och stärkande aktiviteter som främjade fysiskt och psykiskt välmående bland barn och unga.¹ Förhoppningen var också att träffarna skulle bidra till ökad kännedom om stadsdelens föreningsliv och aktiviteter som kunde motsvara deltagarnas intressen. Dessutom fanns en ambition om att träffarna skulle nå ut till underrepresenterade grupper och göra det möjligt för barn och unga från olika delar av Hässelby-Vällingby, med olika socioekonomisk bakgrund, att mötas och lära känna varandra.

Ungdomsträffarna i FFF utgjorde en allmän insats, som alla barn och unga i insatsens målgrupp kunde ta del av. Träffarna ägde rum på befintliga fritidsarenor i Hässelby-Vällingby, med stöd av lokal personal. FFF bistod med en projektledare som ledde arbetet med att utveckla ungdomsträffarna. Ambitionen var att FFF skulle inkludera och samverka med så många lokala föreningar och aktörer som möjligt, så länge dessa var lämpliga för målgruppen.

Upplägget för ungdomsträffarna förändrades under genomförandet av FFF. Inledningsvis bestod träffarna av varierande aktiviteter, som nattfotboll, dans och konstprojekt. Med tiden utvecklades träffarna till ett mer utpräglat koncept, bestående av definierade program med aktiviteter som barn och unga kan ta del av under årets samtliga skollov. Programmen utformades av FFF för att locka barn i olika åldrar, av olika kön, samt med olika bakgrund och socioekonomiska förutsättningar. Liksom tidigare bedrevs denna

¹ Enligt Fritid för framtids idéskiss – insatser sociala investeringsfonden

lovverksamhet på befintliga arenor och med hjälp av befintlig personal inom fritidsgårdsverksamheten. Verksamheten involverade även feriearbetare och ungdomsledare, som rekryterades särskilt för detta. FFF fortsatte att ansvara för utveckling av konceptet, samt projektledning och koordinering av genomförandet.

PROGRAM FÖR MENTORSKAP FÖR EN ÖKAD FRAMTIDSTRO HOS ADEPTERNA

Syftet med FFF:s program för mentorskap var att stärka deltagarnas kontakter med samhället i form av skola, arbetsmarknad och civilsamhälle. Programmet syftade även till att främja integration och delaktighet för att fler elever ska gå ut grundskolan.

Inom ramen för programmet rekryterade FFF adepter och mentorer, som blev matchade utifrån deras intressen och kompetenser. Programmet innehöll därefter aktiviteter i form av såväl individuella som tematiska gruppmöten. De tematiska gruppmötena bestod bland annat av nätverksskapande, inspirationsträffar, studievägledning, studiebesök och arbetscoachning. Inriktningen för gruppmötena varierade, men fokus låg till exempel på frågor som arbetsmarknad, framtida studier, psykisk ohälsa och HBTQ-frågor. Mellan träffarna förväntades adepten och mentorn hålla kontakten på egen hand. Mentorerna fick även stöd i hur de kunde stötta sina adepter genom exempelvis stress och prestationsångest.

Tanken var att mentorskapsprogrammet skulle utgå från fritidsgårdarna och ske i samverkan med socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och civilsamhället. Rekryteringen av adepter skulle ske genom fritidsgårdarnas dagliga verksamheter samt ungdomsträffarna som arrangerades av FFF. Programmet skulle även återkomma vid upprepade tillfällen under projektiden, med nya adepter och mentorer. Detta blev dock inte av som tänkt och programmet genomfördes endast i tre omgångar innan det pausades utan att återupptas.

Programmet drevs av en projektledare som anställdes inom ramarna för FFF, men som slutade under projektiden. Detta fick enligt intervjuer med projektledare och styrgrupp konsekvenser för programmets fortsättning. Det framkommer i intervjuer med projektledaren att insatsen gjorde försök att genomföra delar av aktiviteten digitalt, men att det varit utmanande och inte fungerat som önskat. Det tillsattes aldrig någon ny som tog över ansvaret för mentorskapsprogrammet och vår uppfattning är att det, tillsammans med konsekvenserna av pandemin, ledde till att arbetet med programmet inte återupptogs.

GENOM PROGRAMMET FÖR VÅLDSPREVENTION VILL STADSDELEN ARBETA LÅNGSIKTIGT FÖR ATT MINSKA GENUSRELATERAT VÅLD OCH ÖKA TRYGGHETEN

Den tredje delen av FFF, programmet för våldsprevention, var en riktad insats för besökare på fritidsgårdarna och parklekarna. Syftet med programmet var att utveckla och anpassa befintliga och nya våldspreventiva metoder, så att dessa lämpade sig för fritidsarenor. Genom det ville man bland annat fånga upp de barn och unga som bedömdes ha en förhöjd risk att utöva våld. På så sätt skulle programmet bidra till att minska genusrelaterat våld och öka tryggheten. Programmet tog avstamp i en analys som identifierade fritiden som en viktig arena i arbetet för att minska våld bland barn och unga, men där det saknades anpassade metoder.² Genom att anpassa befintliga metoder, liksom utveckla nya, var förhoppningen att FFF:s program därmed i förlängningen skulle minska våldet i Hässelby-Vällingby.

² Enligt Fritid för framtids idéskiss – insatser sociala investeringsfonden

Arbetet inom FFF utgick från befintliga våldspreventiva metoder, som Agera tillsammans (AT), Bringing in the Bystander (BITB), Machofabriken och Mentors in Violence Prevention (MVP). Metoderna MVP och AT har tagits fram av organisationen MÄN. MVP riktar sig till barn och unga i högstadiet och gymnasiet och syftar till att inspirera unga till att våga stå upp mot våld och kränkningar i vardagen. Detta ska bidra till att unga kan vara positiva förebilder för andra. Enligt metoden AT arbetar man främst med scenarion där gruppen tillsammans reflekterar kring att stå upp och agera mot våld och kränkningar. Målet är att minska våldet genom att stoppa det innan det uppstår.³ AT är en åldersanpassning av MVP, som riktar sig till yngre barn i mellanstadieåldern. Målet med AT är att förebygga våld i ett tidigt skede. Detta genom att uppmuntra elever att utmana och reflektera kring normer och hur de själva kan agera före, under och efter en situation där våld och kränkningar förekommer.⁴

Projektledaren för FFF beskriver att FFF finansierade utbildning inom MVP och AT för all personal på fritidsgårdar och parklekar i Hässelby-Vällingby. Insatsen arbetade även med metodutveckling, där projektledningen för FFF strävade efter att arbeta tillsammans med personalen för att anpassa befintligt material efter respektive målgrupp och arena. Av projektansökan framgår att FFF:s metodanpassningar skulle spridas till stadsdelens olika verksamheter och staden, för att på så vis skapa nytta för hela Stockholms län. Utformningen av de anpassade metoderna skulle också ske i samverkan med unga, samt kopplas till skolornas befintliga våldspreventiva arbete. Vi har inga uppgifter om hur arbetet med detta gått, eller om insatsen samverkat med utbildningsförvaltningen och civilsamhället med metodutvecklingen, som det var planerat.

FFF:s programmet för våldsprevention våld hade ett särskilt fokus på unga mäns våld och maskulinitetsnormer. Metoder som utvecklades genom insatsen skulle initialt implementeras på parklekar, samt därefter fritidsgårdar. Det har även varit utfallet för genomförandet. En av projektledarna inom FFF var avsatt att ha det huvudsakliga ansvaret för programmet och arbeta verksamhetsnära med metodutveckling och implementering.

³ Mentors in Violence Prevention (mentor i våldsprevention) <https://mvpsverige.se/om-mvp/>

⁴ Agera Tillsammans <https://ageratillsammans.se/>

3. Kontexten har haft stor påverkan på insatsens genomförande

I kommande avsnitt presenterar vi vår processutvärdering av Fritid för Framtid. Vi utgår ifrån ramverket Ramboll Impact Framework som bygger på implementeringsforskning av Fixsen et al.⁵ För att nå goda resultat och effekter visar forskningen att det krävs en möjliggörande kontext, ändamålsenlig utformning och ett effektivt genomförande. Vi presenterar vår analys av varje del i ramverket i ett separat avsnitt.

3.1 Bristande kontextuella förutsättningar bidrog till försening av insatsens genomförande

Genomförandet av FFF har försenats och präglats av flera utmaningar. De rätta förutsättningarna för att implementera projektet förelåg inte och ett flertal kontextuella faktorer som inte gått att råda över har varit särskilt betydande för insatsen. En av dessa utmaningar är de förutsättningar som rådde i verksamheterna, framför allt på fritidsgårdarna, vid tiden för projektets start.

DET KRÄVDES ORGANISATORISK FÖRÄNDRING FÖR ATT DRIVA INSATSEN

Vid tillfället för projektstart av FFF var fritidsgårdarna som organisation inte redo eller mogna för att arbeta så systematiskt som projektet förutsatte. Det handlade om styrning, arbetssätt, samt verksamheternas personal och dess kompetens. Det beskriver de personer ur projektgrupp, verksamhetspersonal och styrgrupp som vi intervjuat. Det framkommer att insatsen i hög grad påverkats och präglats av de förutsättningar som rådde vid tiden för projektets start. För att FFF skulle kunna arbeta på det sätt det var tänkt, tillsammans med fritidsgårdarna och parklekarna, krävdes en organisatorisk förändring hos fritidsgårdarna. Det är däremot svårt för oss att verifiera hur stor del projektet FFF haft i förändringsarbetet samt i vilken utsträckning exempelvis kompetensbrist varit hindrande för genomförande av projektet. Enligt våra bedömningar har dock förutsättningarna utgjort en försvårande kontextuell faktor. Dessa har medfört en risk för förseningar av projektgenomförandet som präglats av oväntade utmaningar som projektet inte designats för.

Intervjuerna visar att omställningen som krävts delvis initierats och letts av projektgruppen för FFF. I och med detta har resurser i högre utsträckning än det var tänkt nyttjats till exempelvis kompetensutveckling, rekrytering, förtroendebyggande insatser gentemot målgrupp och vårdnadshavare samt verksamhetsutveckling.

Bakgrunden till att organisationerna inte var redo för ett nytt arbetssätt vid startpunkten för FFF grundar sig i ett tidigare ägarbyte från privat till kommunal drift. Det framkommer i intervju med projektledare och styrgruppsmedlem att skicket på verksamheterna var dåligt när kommunen tog över fritidsgårdarna. Vid projektstart hade kommunen ännu inte fått fullständig ordning på sina verksamheter. Den

"Det fanns stor risk för rekrytering av yngre besökare eftersom verksamheten till viss del saknade vuxen översyn. Det var inte en säker verksamhet där man kunde släppa sina barn."

Projektgruppsdeltagare

⁵ D. Fixsen, et al. 'Implementation Research. A Synthesis of the Literature.' Tampa, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, The National Implementation Research Network, (2005). (FMHI Publication #231).

dagliga driften präglades av flera riskfaktorer och det fanns brister i styrning och ledning samt kompetens.⁶

ETT UTBILDNINGSPAKET INFÖRDES SOM EN DEL I VERKSAMHETSUTVECKLINGEN

Projektgruppen gjorde bedömningen att en kompetenshöjning bland personalen var nödvändig för att kunna genomföra projektet på ett ändamålsenligt sätt, samt minska riskfaktorer och därmed skapa en tryggare verksamhet. Den insikten kom sent i genomförandet, i samband med att den projektledare vi intervjuat tillträdde. Han menade att det fanns en generell kompetensbrist kring vad det innebar att bedriva och arbeta i öppen verksamhet över lag, samt inom våldsprevention specifikt. För att höja kompetensen och skapa gemensam förståelse arbetade FFF med två åtgärder, dels att ta fram ett utbildningspaket för befintlig personal, dels att se över sin kravställning vid nyrekrytering.

Utbildningspaketet togs fram för att minska riskfaktorn med utbildad personal. Därtill var det viktigt att motivera personalen till att ta del av det förändrade arbetssättet, exempelvis kring våldsförebyggande metoder. Kompetensutveckling var även en viktig del i att bygga upp ett förtroende hos besökare och vårdnadshavare genom att se till att det fanns en trygghet inför barnens vistelse på fritidsgårdarna, beskriver projektledaren. Av intervjuer med både personal och projektgrupp framgår att de lagt mycket energi och ansträngning på att bygga rutiner och relationer med besökare, vårdnadshavare, skolor och andra samverkansparter och att de är nöjda med hur långt de kommit med det arbetet och vad det leder till.

Till viss del ingick det i insatsen att bidra till en kompetenshöjning hos personalen för att kunna genomföra de planerade aktiviteterna. Det är däremot svårt för oss att bedöma om kompetensnivån i verksamheterna var så pass låg att det inte gick att genomföra projektet så som det var tänkt utan att först införa utbildningspaketet, det vill säga om genomförandet varit effektivt ur det hänseendet.

Det har inte gjorts några för- och eftermätningar på personalstyrkans kompetens och vi har därför svårt att avgöra om kompetensutvecklingsinsatserna har uppnått avsedd effekt även på längre sikt. Sannolikt har utbildningsinsatsen lett till någon form av kompetenshöjning eftersom personalen tagit del av förhållandevis mycket utbildning. Det är även sannolikt att förändrade rekryteringskrav kommer leda till en förhöjd kompetens på sikt. Vi har fått bekräftat att utbildningen varit givande genom våra intervjuer med personal.

Bakgrunden till behovet av kompetensutveckling består till stor del av att kommunen vid övertagandet av fritidsgårdarna även tog över befintlig personal. Det visade sig att erfarenhets- och kompetensnivån varierade stort i personalgruppen och det utgjorde stora utmaningar inför att börja med projektet så som det var tänkt, beskriver projektledaren för FFF. Han berättar även att initiativ, exempelvis inom våldspreventivt arbete, från projektet möttes av ifrågasättanden och därför var svårintroducerade. Lösningen har varit att utbilda befintlig personal och därigenom skapa gemensamma referensramar, verktyg och motivation.

⁶ Ingen av de som då var anställda i projektet arbetar kvar och vi har därför inte haft möjlighet att intervjua någon som ytterligare kunnat beskriva hur det påverkade projektets uppstartsfas och implementering. Det vi kan utgå från är således intervjuer som utgör sekundärkällor avseende projektets uppstartsfas.

PROJEKTETS ORGANISATION ÄNDRADES UNDER PROJEKTTIDEN

Personalförändringar i projektorganisationen påverkade också kontexten kring FFF genomförande och försvårade för projektet att arbeta ändamålsenligt. Under projekttiden slutade och ersattes samtliga personer i projektgruppen. Även organisationen på stadsdelsförvaltningen har ändrats, vilket inkluderat styrgruppsmedlemmar samt den enhet som ägt insatsen. Under projekttiden förekom även längre sjukskrivningar inom projektorganisationen. FFF har haft utmaningar med att få in nya personer på rätt plats i tid. Projekttiden har varit lång, vilket medför en högre risk för personalomsättning inom projektgenomförandet. Vi gör bedömningen att det kan beskrivas som en kontextuell utmaning med en personalomsättning av denna omfattning.

RESTRIKTIONER TILL FÖLJD AV PANDEMIN PÅVERKADE PROJEKTETS FRAMDRIFT

FFF påverkades också av coronapandemin på flera sätt. Restriktionerna till följd av pandemin försvårade och försenade arbetet med att både nå målgruppen och samverka. Som en följd av detta hade FFF svårt att fullfölja planerade aktiviteter. Projekttiden förlängdes därför med ett år.

Under den period som restriktionerna begränsade planerat arbete försökte projektgruppen ställa om vissa aktiviteter. Personalen arbetade till exempel utomhus med uppsökande verksamhet för att nå ut till målgruppen och projektgruppen initierade en utbildningsinsats för att höja kompetensen i personalstyrkan. Enligt projektledaren var det dock inte möjligt att upprätthålla vare sig riktning eller planerat tempo för FFF med hänvisning till de konsekvenser som följde av pandemin. En av de främsta konsekvenserna var att arbetet med mentorskapsprogrammet pausades.

3.2 Projektets utformning var inte anpassad efter verksamhetens kapacitet och behov och justerades efter hand

Utformningen av FFF justerades under genomförandet, i takt med att projektgruppen fick en ökad förståelse för förutsättningarna runt insatsen. Vi gör bedömningen att insatsen inte designades för rådande kapacitet eller förutsättningar i de utförande verksamheterna, vilket försvårade och försenade genomförandet.

KORT- OCH LÅNGSIKTIGA MÅL UPPLEVS HA VARIT FÖR AMBITIÖSA I RELATION TILL INSATSENS OMFATTNING

Utvärderingen visar att projektgruppen upplever målen för FFF som orealistiska och otydliga. Enligt vår bedömning kan detta ha påverkat utformningen av insatsen. Projektgruppen menar att de har saknat möjlighet att uppfylla målen utifrån de verktyg som funnits inom ramen för insatsen. Det handlar både om att effektmålen för FFF var alltför ambitiösa för insatsens aktiviteter och sådana effekter är mycket svåra att mäta. Projektsamordnaren exemplifierar genom att beskriva att en kortsiktig effekt för staden enligt idéskissen är ett minskat antal fysiska våldsbrott i skola och fritid. Detta menar han att insatsen har mycket liten chans att påverka, med tanke på vilken målgrupp insatsen når. Vi delar både den bedömningen samt att de mål som uttrycks i idéskissen i regel är generella och inte utgår från specifika behov i stadsdelen.

Det har även framkommit önskemål om att uppföljningsstrukturen skulle varit utformad på ett annat sätt och bland annat utgått från baslinjemätningar. Projektgruppsdeltagarna som vi intervjuat var inte anställda när idéskissen togs fram och därmed inte delaktiga i dess utformning, vilket Ramboll ser kan vara en av orsakerna till deras upplevelse.

Det framgår av idéskissen att insatsen ska inledas med en mer gedigen behovsanalys, vilket inte verkar ha gjorts. Däremot har vi tillsammans med projektgruppen operationaliserat innehållet i idéskissen genom att ta fram en förändringsteori samt genom att ta fram processmått och utfallsmått. Dessa bedömer vi som mer realistiska utifrån projektets kapacitet. Däremot har uppföljningen enligt denna struktur brustit.

”Det har varit utmanande att försöka uppnå effektmål som projektet inte haft verktygen att uppnå.”
Projektledare

PROJEKTET VAR INTE UTFORMAT EFTER FÖRUTSÄTTNINGARNA I DE GENOMFÖRANDE VERKSAMHETERNA

Enligt Rambolls bedömning utformades FFF inte utifrån de förutsättningar som rådde vid projektstart. Detta resulterade i att projektgruppen behövde anpassa utformningen under genomförandet. Det har tagit tid och sannolikt lett till förseningar och att projektet inte kommit så långt i sitt arbete som det var tänkt. Det har som tidigare nämnt även varit svårt att mäta med samtliga delar av projektet.

Vår bedömning är att det saknades en mer omfattande analys över såväl kapacitet som behov i de genomförande verksamheterna inför deras deltagande i projektet. Vår uppfattning är att det framkom behov under insatsens genomförande som ledde till att FFF behövde justeras under tiden, i stället för att insatsen varit designad med hänsyn till dessa förutsättningar från början. Vi tänker främst på behovet av kompetensutveckling samt verksamhetsutveckling.

Om det funnits en sådan analys hade konsekvenserna för genomförandet sannolikt varit mindre. Analysen hade kunnat synliggöra behovet för kompetensutveckling i ett tidigare skede och projektet hade då tydligare, och tidigare, kunnat rikta in sig på att ge personalen rätt förutsättningar för att genomföra aktiviteterna.

Projektet kunde potentiellt ha haft bättre förutsättningar och gynnats av en längre förberedelsetid så att brister kunde åtgärdas innan projektstart. Analysen kunde även synliggjort behovet för ett annat upplägg och riktat fokus mot att stärka verksamheternas struktur, snarare än att införa nya arbetssätt med en gång. Vi gör även ett antagande om att den höga personalomsättningen som beskrivs i föregående avsnitt har haft betydelse, både för förankring av mål samt att nya insikter om förutsättningar framkommer. Vår uppfattning utifrån genomförda intervjuer är att det vid tiden för den nya projektledarens tillträde krävdes en omstart av projektet för att genomförandet stannat av. Ansvarig enhetschef på förvaltningen beskriver att det vid tillfället var stiltje i projektet och att det pågick redan innan pandemiutbrottet. Vi har inte kunnat bekräfta eller underbygga uppgifterna med tidigare projektorganisation.

Det är svårt för oss att avgöra hur mycket tid som planerats för metodutveckling och kompetensutveckling jämfört med hur mycket tid som faktiskt förbrukats för denna del av insatsen. Utifrån intervju med projektledaren framgår att projektet lagt mer tid på utbildning än vad de själva planerat och att det behovet framkom när han inledde sin tjänst under 2019. Det blev tidigt tydligt att det inte gick att implementera till exempel det våldspreventiva programmet utan att först genomföra den utbildningsinsats som då formulerades, återger projektledaren. Om det funnits en insikt i att planen var mer ambitiös än vad kapaciteten i verksamheten var hade utbildning kunnat komma på plats tidigare.

3.3 Projektet lyckades med implementeringen, med vissa justeringar

Trots justeringar lyckades projektgruppen för FFF implementera delar av insatsen i ordinarie verksamhet. Stora delar av insatsen lever enligt intervju med enhetschef och projektledare vidare efter projektavslut. Från intervjuer framgår även att projektet nått ut till målgruppen och att de som nåtts av insatsen har påverkats positivt – det menar både deltagare i mentorskapsprogrammet, personal i verksamheterna och stadsdelsförvaltningen. Samtliga personer vi intervjuat är eniga om att genomförandet av FFF varit en viktig möjliggörare och framgångsfaktor i stadsdelens arbete med barn och ungas fritid.

PROJEKTET VAR INTE FÖRANKRAT I BEFINTLIG VERKSAMHET

Vår bedömning är att implementeringen av FFF både försvårades och försenades av bristande förankring i berörda verksamheter. Det gäller framför allt fritidsgårdarna, där det bland annat funnits motstånd och bristande förståelse för behov hos delar av personalen mot att införa nya arbetssätt och metoder, framför allt inom arbetet med våldsprevention. Det saknades även en gemensam kompetensmässig grund i personalstyrkan, med stora variationer och brister inom personalgruppen avseende kompetens, erfarenhet och utbildning, vilket utvecklas i tidigare del av kapitlet.

"Det har funnits internt motstånd eftersom inte alla har förstått betydelsen av det våldspreventiva arbetet."

Projektsamordnare

Dessutom påverkades projektets implementering av en initialt dålig kontakt med målgruppen och liten räckvidd, där verksamheterna ansågs otrygga och präglades av riskfaktorer och få besökare, vilket beskrivs närmare tidigare i kapitlet.

IMPLEMENTERINGEN GYNNADES AV PERSONALENS ENGAGEMANG MEN PÅVERKADES NEGATIVT AV PERSONBEROENDE

Implementeringen av FFF påverkades också av en hög personalomsättning. Detta medförde ett behov av överlämningar från tidigare anställda i projektet och att upprätthålla arbetet trots sjukskrivningar och behov av omstart med ny personal.

Denna robusthetsproblematik visar sig främst i programmet för mentorskap där vår uppfattning från genomförda intervjuer är att det funnits ett personberoende som bidragit till att arbetet inte kunnat upprätthållas, till följd av att ansvarig projektledare slutat. Det tydliggör att organisationen varit känslig för personalomsättning. Samtidigt är vår uppfattning att det varit nödvändigt att engagemang till viss del drivit genomförandet, eftersom det varit kantat av utmaningar som krävt ett särskilt driv från involverad personal. Det har ställt höga krav på en friktionsfri överlämning vilket varit svårt att realisera.

UPPFÖLJNINGEN IMPLEMENTERADES INTE SOM PLANERAT

Utvärderingen visar att uppföljningen av FFF inte var tillräckligt utvecklad och inte implementerades enligt plan. Som en följd av detta har vi begränsade möjligheter att avgöra om FFF faktiskt ledde till avsedda resultat. Vår bedömning är att det funnits en plan för uppföljningen av insatsen, men att planen inte resulterat i genomförandet av en systematisk uppföljning. Även om det av projektansökan framgår att det funnits ambitioner att följa upp gentemot målen i projektansökan har det inte genomförts. Varken projektledare eller styrgruppsrepresentant kan svara direkt på vad orsaken till detta är, med hänvisning till att de inte arbetat i projektet sedan start.

I projektansökan beskrivs hur ett antal indikatorer skulle kunna användas som möjliga vägar att mäta effekterna av programmen. Detta skulle göras genom att mäta registerdata

vid programmens start och slut, vilket sedan skulle kompletteras med en kontrollgrupp där historiska data skulle användas för en matchad målgrupp. De indikatorer som beskrivs är *minskade fysiska våldsbrott i skola och fritid* och *minskad andel misshandelsbrott mot vuxna* för våldspreventionsprogrammet, och *genomförd grundskola, genomfört gymnasium* och *ökad kontakt med arbetsmarknad och civilsamhället* för mentorskapsprogrammet. Projektansökan beskriver även att enkätundersökningar skulle genomföras för att mäta ökat socialt kapital och ökad framtidstro. Av den data vi tagit del av framgår att endast begränsad uppföljning av detta skett.

Den uppföljning som gjorts kan i viss utsträckning beskriva om genomförandet av FFF har följt planen. Däremot säger det inte mycket om de eventuella effekterna och de mer långsiktiga mål som satts upp i förändringsteorin.

Projektet har dock följt upp sina aktiviteter på en del punkter under genomförandet, vilket framgår av **Error! Reference source not found.** och Figur 3. Dessa är främst relevanta för att följa genomförandeprocessen och inte projektets effekter. Den enkätundersökning som genomförts har undersökt deltagarnas upplevelse av insatsen snarare än huruvida den lett till ökat socialt kapital per ungdom samt andelen ungdomar som får en ökad framtidstro. Vår bedömning är att det fanns goda ambitioner för uppföljning, men att utvärderingsplanen som togs fram skulle utgått från mått som fångar insatsens effekter på ett bättre sätt. Därtill skulle metoder och struktur för uppföljning varit bättre förankrat. Vi utvecklar detta ytterligare i kommande avsnitt.

4. Mycket pekar på att insatsen har bidragit till positiva resultat

I följande avsnitt gör vi en bedömning av insatsens resultat. Vi utgår primärt från insamlade kvalitativa data. Dessa pekar mot att projektet haft en positiv inverkan på målgruppen. Insatsen har avslutats, men arbetet med ungdomsträffarna och de våldspreventiva metoderna har implementerats i ordinarie verksamhet, något som indikerar att förvaltningen är nöjda med arbetet och önskar fortsätta driva det.

Samtliga resultatmål i FFF:s förändringsteori är utformade i termer av "ökad", "stärkt" och "minskad" (se Figur 1). I detta kapitel beskriver vi med hjälp av kvalitativa dataunderlag, främst intervjuer, vad som framkommit under utvärderingen angående projektets resultat.

4.1 Projektet har nått ut till målgruppen

Projektet har haft som mål att ett ökat antal unga ska delta i organiserade fritidsaktiviteter eller testa nya fritidsaktiviteter. I våra intervjuer framkommer att FFF varit en lyckad insats i många hänseenden, varav ett centralt är arbetet med att nå målgruppen. Intervjupersoner ur projektgrupp, styrgrupp, personal och deltagare ur mentorskapsprogrammet beskriver att insatsen bidragit till att målgruppen nås i en högre utsträckning nu, jämfört med tidigare. Vi redogör i tidigare avsnitt för hur fritidsgårdarna tidigare haft utmaningar att nå sin målgrupp på ett framgångsrikt sätt, vilket är något som insatsen lyckats arbeta framgångsrikt med. Genom att insatsen har nått ut till målgruppen i högre utsträckning har fler individer kunnat ta del av insatsens aktiva komponenter, det vill säga det utökade utbudet av fritidsaktiviteter och metoderna för våldsprevention. Projektet har dock inte följt upp huruvida målgruppen tar del av fler aktiviteter än de gjort tidigare. Däremot följer projektet upp antalet deltagare, kön och vilken skola besökaren går på, vilket möjliggör viss insyn i vilken målgrupp projektet når samt om det förändrats genom projektiden. Det finns ingen baslinjemätning för deltagarna på mer detaljerad nivå, till exempel kön och ålder, som nuvarande verksamhet kan mäta sig emot.

4.2 Nytt aktivitetsutbud på fritidsgårdarna kan bidra till att fler unga får tillgång till fritidsaktiviteter

Ett förväntat resultat av FFF är att ett ökat antal ungdomar deltar i organiserade fritidsaktiviteter och testar nya fritidsaktiviteter. Utvärderingen visar att det koncept för lovverksamhet som FFF utvecklade har fått stor spridning enligt både projektgrupp och styrgrupp som beskriver att utbudet i stadsdelen är större och att intresset för att delta stiger för varje lov. Det tyder på att det utökade utbudet är relevant för målgruppen.. Vi har inte fått tillgång till fullständig uppföljning och kan inte bekräfta det stigande intresset. Tidigare har det inte funnits någon lovverksamhet på fritidsgårdarna och det går således inte att jämföra på annat vis. Underlaget styrker att projektet arbetat mot målet att unga får ökad tillgång till fritidsaktiviteter och att ett ökat antal unga deltar. Däremot har vi inget underlag som styrker att ungdomar i högre utsträckning ansluter sig till organiserade fritidsaktiviteter eller testar nya aktiviteter.

Figur 3 visar projektets egen uppföljning om antal deltagare på ungdomsträffarna.

Figur 2. Antal deltagare på ungdomsträffarna baserat på tillgängliga data.

Tillfälle	Antal deltagare	Procent pojkar/flickor	Ålder	Hemvist
Ungdomsträffar 2018	157	43/57	Årskurs 5-6, samt 8-9	6 olika skolor
Ungdomsträffar 2019 (1 träff)	13	Ej data	Årskurs 6	Lokala skolor
Ungdomsträffar 2021	287	67/33	11-17 år	Lokala skolor
Ungdomsträffar (Endast data för Summer Fun)	221	55/45	9-17 år, störst andel 12 - 13 år	32 olika skolor inom och utanför stadsdelen

Figur 4 visar projektets egen uppföljning av antal deltagare på mentorskapsprogrammet.

Figur 3. Antal deltagare på mentorskapsprogrammet baserat på tillgängliga data

Tillfälle	Antal deltagare	Andel pojkar/flickor	Ålder	Hemvist
Mentorsprogram 2018	19	13/6	17-19 år	13 olika områden
Mentorsprogram VT 2019	13	Ej data	14-19 år	Ej fullständiga data
Mentorsprogram HT 2019	9	Ej data	15-19 år	4 olika områden

4.3 Deltagare till de riktade insatserna har till viss del rekryterats via ungdomsträffarna

FFF hade som mål att rekrytera deltagare till projektets två andra fokusområden genom ungdomsträffarna. Det finns inga statistiska data som visar att detta uppnåtts, men flera intervjuade respondenter beskriver att ungdomsträffarna fyllt detta syfte. De fyra adepter vi intervjuat från mentorskapsprogrammet har inte rekryterats från ungdomsträffarna, utan på annat sätt kommit i kontakt med verksamheten. Det framgår av den kvalitativa uppföljningen för Summer Fun 2021 att alla deltagare informerades om mentorskapsprogrammet och att flera anmälde sig samt deltog på Mentor Sveriges läger på Barnens Ö där de blev matchade med mentorer.

4.4 Projektet har arbetat med samverkan samt att skapa kontakt mellan målgruppen och skola, arbetsmarknad och civilsamhälle

FFF har också haft som mål att bidra till ökad samverkan med olika organisationer som verkar i stadsdelen. Inom ungdomsträffarna har samverkan med drygt ett tjugotal

föreningar och verksamheter⁷ ägt rum under projektiden. Däremot har insatsen inte samverkat med samtliga organisationer som de haft som mål att samverka med.

Vi har tagit del av kvalitativa data genom intervjuer som visar på en ökad kontakt mellan målgruppen och skola, arbetsmarknad och civilsamhälle. Bland annat har adepter i mentorsprogrammet besökt jobbtorg och gymnasieässa. Det finns däremot ingen detaljerad uppföljning över vilka adepter som deltagit vid vilken aktivitet och deltagandet har varit frivilligt. Aktiviteterna indikerar att projektet har arbetat mot målen om att skapa ökad kontakt mellan målgruppen och skola, arbetsmarknad och civilsamhälle, samt öka målgruppens kunskap om potentiella karriärvägar. En ur personalen lyfter särskilt hur positivt det är att målgruppen får lära sig om våldspreventiva metoder under såväl skoltid som fritid och menar att samverkan med skolor gynnar det utbytet.

4.5 Barn och ungdomar från olika delar av stadsdelen har mötts

Ett förväntat utfall var ett ökat erfarenhetsutbyte mellan olika grupper från olika bostadsområden med gemensamma intressen. Barn och ungdomar från flera skolor i stadsdelen har medverkat i aktiviteterna, enligt den uppföljning som insatsen genomfört av Fun-aktiviteterna. Det påvisar att unga från olika bostadsområden har mötts genom aktiviteter inom Fritid för framtids arbete. Detta stöds av intervjuvar där en projektmedarbetare förklarar att det är stor variation inom målgruppen som kommer till fritidsgårdarna, samt att elever från olika skolor i stadsdelen deltar i lovaktiviteter. Personal från parklekar och fritidsgårdar lyfter att det är positivt att målgruppen får utöka sitt kontaktnät och en beskriver lovaktiviteten som en bra möjlighet att bygga broar mellan elever från olika skolor. Vi har dock begränsade möjligheter att säga något huruvida erfarenhetsbytet mellan ungdomarna har ökat, eller om de som möts tillhör olika socioekonomiska grupper.

4.6 Programmet mot våldsprevention grundas i forskning

De förväntade resultaten av det våldspreventiva programmet var en förbättrad våldsattityd samt att ett minskat antal unga skulle begå våldsbrott. Personalen vi intervjuat menar att det är svårt att uttala sig om huruvida färre våldsbrott begås och både personal samt projektledare resonerar kring om den målgrupp som insatsen når verkligen är de som begår våldsbrott. Däremot tycker personalen sig se en positiv utveckling avseende våldsattityden. Framför allt gav de exempel om att barn och unga nu har en större förståelse för att de som åskådare också har en viktig roll, till exempel genom att berätta för en vuxen om incidenten.

Det våldspreventiva arbetet utgår från forskningsgrundade metoder och av intervjuerna framgår att insatsen arbetar mot målen om en ökad kännedom om maskulinitetsnormer hos målgrupperna samt en förbättrad våldsattityd. Metoden Mentors in Violence Prevention (MVP), som programmet mot våldsprevention på fritidsgårdarna har utgått från, håller en god vetenskaplig kvalitet enligt internationella utvärderingar.⁸⁹ Resultaten

⁷ Bland annat RF-SISU Riksidrottsförbundet, Kulturskolan Vällingby, Vällingby Simhall, Tribes in Motion, Löparakademin, Blackeberg basket, Sambafotbollen Hässelby, Kälvesta Hockey, Spånga Handboll, Ångby SK, Extremfabriken (Ninja och OCR center), Kalvhagen Sthlm – kickboxning, Mentor Sverige, Ungdomsmottagningen, Below Zero Cirkus, Biblioteket Vällingby, Kulturhuset/Stadsteatern Vällingby, Brommapojkarna Fotboll, Feriejobsgruppen SDF, Studieförbundet Vuxenskolan, HSK Friidrott, Filmfestivalen Junior Stockholm, Ångby pingis

⁸ Neville, Fergus, Williams, Damien. (2017). Qualitative Evaluation of the Mentors in Violence Prevention Pilot in Scottish High Schools.

⁹ Cissner, Amanda. (2019). Evaluating the Mentors in Violence Prevention Program. US department of education.

är inte lika tydliga för programmets anpassning inom nationell kontext¹⁰¹¹, även om positiva resultat kan ses på individnivå. Givet befintlig forskning hade det varit möjligt att göra antagandet att FFF:s kunskapshöjande insatser om våldspreventivt arbete bland personal och barn och unga i form av MVP visar på att arbetet går i rätt riktning. Det blir däremot svårare att göra sådana antaganden eftersom insatsen även arbetat med att utveckla metoderna för den givna kontexten. Det inte är lika jämförbart som om man arbetat metodtroget.

¹⁰ Franzén, Anna, Gottzén, Lucas. (2020). Våldsprevention i Sverige, en forskningsöversikt

https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/hqqnpekx/valdsprevention-i-sverige_en-forskningsoversikt_2020.pdf

¹¹ Skolverket (2018). Redovisning av uppdrag att utvärdera det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention.

5. Det saknas förutsättningar att utvärdera projektets effekter

Vår bedömning är att det saknas förutsättningar för att utvärdera projektets effekter och därmed även genomföra en nyttokostnadsanalys. Vi utvärderar projektet på Nivå 1 och delvis 2 i utvärderingstrappan (se Figur 7) för samtliga utfallsvariabler. Det beror framför allt på bristen av uppföljning samt projektets natur med frivilligt deltagande, vilket leder till selektion. Sådana förutsättningar försvårar all typ av effektutvärdering på de mest tillförlitliga nivåerna. Bristen på uppföljning av de som deltagit försvårar effektutvärdering även på de mindre tillförlitliga nivåerna i utvärderingstrappan, Nivå 2. Även om det tagits fram vissa lämpliga utfallsmått saknas uppföljning och det har inte varit vare sig motiverat eller möjligt för oss att komplettera befintlig uppföljning genom att till exempel kontakta tidigare deltagare ur programmet för våldsprevention.

Projektet har varit uppdelat i olika aktiviteter med olika förväntade utfall. Varje del av insatsen har sina respektive utmaningar för utvärdering. Samlat finns inga möjligheter att definiera ett utfall som är gemensamt för hela projektet och de enskilda delarna är svårutvärderade även om de separeras från varandra.

I kommande kapitel redogör vi för vår utredning av förutsättningarna för att effektutvärdera Fritid för framtid. Vi utgår från tidigare presenterade utvärderingstrappa i bedömningen. Vi ger löpande rekommendation för hur nämnda begränsningar kan undvikas.

Utfallsvariabler

Vår ansats i utvärderingen ställer förutom krav på uppföljning och implementering även krav på att de indikatorer vi mäter har en tydlig koppling till aktiviteterna i insatserna, samt kan kopplas till ett utfall som kan värderas i kommunalekonomiska termer på relativt kort sikt. Vi fokuserar därför på utfall som är mätbara, som på ett trovärdigt sätt kan kopplas till projektets aktiviteter och kan generera ett värde relativt nära i tid. De indikatorer vi undersöker kopplar an till de resultat som framgår i förändringsteorin som togs fram i början av vårt utvärderingsarbete.

De utfallsvariabler vi undersökt möjligheterna att effektutvärdera är:

- a) Ökat antal unga som deltar i organiserade fritidsaktiviteter/testar nya fritidsaktiviteter
- b) Målgruppen får stärkt kontakt med skola, arbetsmarknad och civilsamhälle
- c) Förbättrad våldsattityd
- d) Minskat antal ungdomar som begår våldsbrott
- e) Ökad framtidstro och socialt kapital
- f) Ökad kunskap om yrken och potentiella karriärvägar

5.1 Förutsättningar för utvärdering

Nedan redogör vi för förutsättningarna att utvärdera insatsens aktiviteter som syftar till att uppnå samtliga utfallsvariabler.

Nivå 5

För att utvärdera på Nivå 5 i utvärderingstrappan krävs att insatsen slumpmässigt ges till en begränsad målgrupp, som sedan jämförs med en grupp individer som inte tagit del av insatsen, en så kallad kontrollgrupp. I en sådan studie kan man med stor tillförlitlighet säga

att den förflyttning som skett kan tillskrivas aktiviteterna i insatsen. Med andra ord kan man fastställa att det råder ett kausalt samband mellan insatsen och de observerade effekterna.

FFF har av naturliga skäl inte implementerats med en experimentell design och det har inte varit möjligt att jämföra resultat med en slumpmässigt utvald jämförelsegrupp. Det betyder att det inte finns möjlighet att bedöma insatsens effekter på Nivå 5.

Rekommendation: FFF har av naturliga skäl inte implementerats med en experimentell design. Med tanke på projektets syfte är det inte heller säkert att det hade varit ändamålsenligt. Syftet var att nå alla inom målgruppen i stadsdelen och hålla insatsen öppen för en så bred grupp unga som möjligt. Insatsen har även utgått från befintlig öppen verksamhet, vilket hade inneburit att vissa besökare slumpmässigt skulle behöva uteslutas för att utgöra en jämförelsegrupp.

Nivå 4

Eftersom insatsen inte varit möjlig att implementera slumpmässigt skulle det vara tänkbart att utvärdera med hjälp av en artificiell jämförelsegrupp. Förändringen hos målgruppen jämförs då med en grupp som inte fått insatsen men som liknar målgruppen.

Rekommendation: Det är möjligt att göra ett urval från ett annat geografiskt område som liknar Hässelby-Vällingby i förutsättningarna. En sådan implementering ställer dock stora krav på datainsamling före och efter insatsen i båda områdena. Det förutsätter också att områdena är mycket lika i flera viktiga aspekter samt tillräckligt geografiskt separerade för att en insats i det ena området inte ska påverka utfallet i det andra. Men även med en sådan implementering är det inte möjligt att garantera att eventuella observerade effekter kan härledas till insatsen. Framför allt beror det på att deltagarna själva väljer att delta vilket gör att jämförelsegruppen behöver ha en liknande vilja för att grupperna ska bli jämförbara, något som är svårt att säkerställa.

Det hade även varit möjligt att etablera en artificiell jämförelsegrupp genom att låta delar av deltagarna vänta i en kö. Den grupp som tog del av insatsen hade kunnat jämföras med de som väntad i kön. På så vis har jämförelsegruppen samma vilja att delta som testgruppen och det utesluter inte heller någon från deltagande. Det hade kunnat skapa förutsättningar för att utvärdera delar av insatsen, till exempel mentorskapsprogrammet där metoden med en jämförelsegrupp annars präglas av selektion. Det finns förhållandevis goda förutsättningar att utvärdera en insats likt mentorskapsprogrammet eftersom den är riktad och har en tydlig målgrupp. I denna insats har dock både dosen och räckvidd i målgruppen varit liten och det finns begränsade möjligheter att uppnå avsett effekt.

Nivå 3

För utvärdering på Nivå 3 krävs för- och eftermätningar av insatsens huvudsakliga utfall.

FFF har etablerat vissa utfallsmått och även tagit fram ramverk för att göra för- och eftermätningar för projektets tre delar. Uppföljningsmallen har använts sporadiskt under projektgenomförandet och det saknas därmed ett komplett underlag att genomföra för- och efterjämförelser utifrån. De utfallsmått som uppföljningen skulle utgå ifrån har inte nödvändigtvis en koppling till ekonomiska förtjänster och projektet har inte heller kostnadsuppgifter från innan projektstart som kan följas upp med motsvarande kostnadsuppgifter efter projektets genomförande.

Precis som för utvärdering på Nivå 4 och 5 är det svårt att samla in sådana ingångsvärden på individuell nivå eftersom insatsen är öppen för frivilligt deltagande. Det finns även möjlighet att titta på förändring på områdesnivå. Dock gör vi bedömningen att det inte är relevant för genomförandet hittills givet den relativt låga dos deltagarna givits av både mentorskapsprogrammet och det våldspreventiva programmet. Det gör det svårt att

uttala sig om huruvida dessa leder till en förändring på områdesnivå. Däremot kan det vara ett alternativ att överväga framgent, om insatsen fortsätter och intensifieras.

Avseende ungdomsträffarna är det svårt att fånga vad aktiviteten ska bidra till och ringa in det kontrafaktiska. Särskilt svårt är det när vi inte vet vilka som deltagit, exakt vad de gjort samt vad de hade gjort om inte insatsen funnits. Därtill har insatsen varit allmän och byggt på frivilligt deltagande.

Rekommendation: För det fortsatta arbetet med de implementerade efterlämningarna av FFF rekommenderar vi att enheten säkerställer att det finns definierade utfallsmått med koppling till ekonomiska förtjänster. Utifrån dessa kan man sedan göra baslinjemätningar och ta fram ingångsvärden som utfallet av insatsen kan jämföras med för att ge en indikation på om en förflyttning har skett. För att kunna utvärdera på Nivå 3 behövs även en uppföljningsbar målgrupp som kan följas över tid.

Vår rekommendation är att säkerställa att det kommer vara möjligt att följa den framtagna uppföljningsmallen och säkerställa att datainsamlingen kommer kunna ske på likvärdigt sätt genom hela genomförandet. Det är även positivt om uppföljningsmallen kompletteras av en beskrivning för att undvika att kunskap om uppföljningen går förlorad vid till exempel personalbyten.

Nivå 2

För att utvärdera på Nivå 2 på utvärderingstrappan krävs att insatsen har en uppföljningsbar målgrupp och att utfallsmått för projektet är definierade. Uppföljning på Nivå 2 är – likt för ovan beskrivna steg – problematisk då insatsen varit öppen och målgruppens uppföljningsbarhet är begränsad. Bristen på uppföljning av relevanta utfallsmått och processmått begränsar möjligheten att beskriva insatsen.

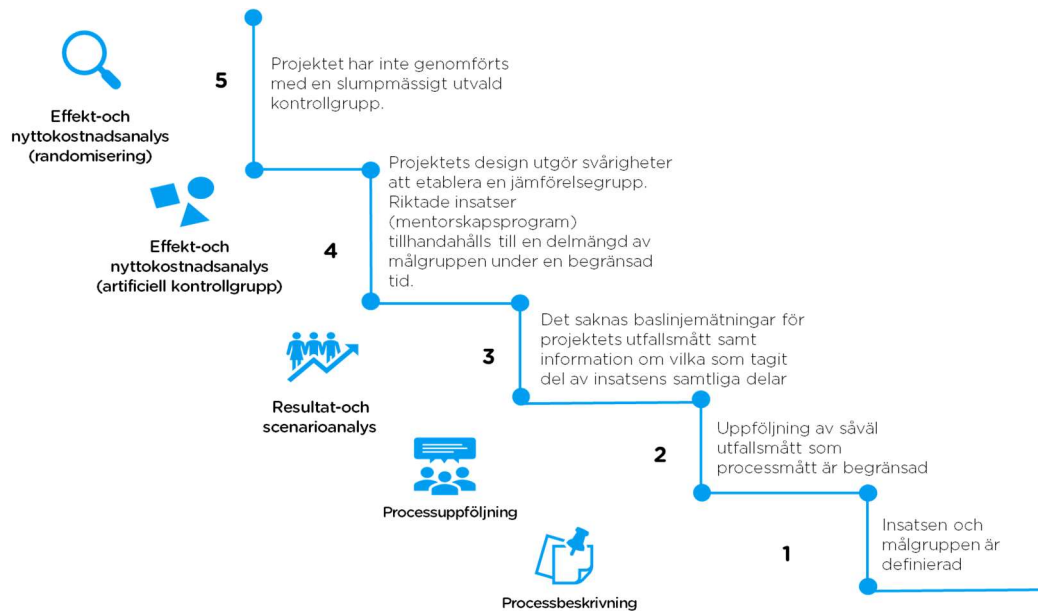
Befintlig uppföljning redogör inte för vad insatsen utgjorts av i samtliga delar genom hela projektiden samt vilken målgrupp man nått. Till exempel utgår det våldspreventiva programmet från verksamheternas besökare och vi har inte tagit del av någon uppföljning kring vilka dessa är och inte heller vilka av dessa som deltar i programmet. Vi vet lite mer kring genomförandet av programmet på parklekarna och vi har tagit del av att det funnits ett ramverk för uppföljning. Däremot verkar det genomförts endast vid ett tillfälle. Förutsättningarna för utvärdering av det våldspreventiva programmet gynnas av att det finns tydliga förväntade resultat, men den främsta utmaningen är bristen på uppföljning. När det kommer till mentorskapsprogrammet finns även där viss ansats till uppföljning som inte fullföljts och är i behov av en uppdatering sett till måttens relevans och möjligheten att utifrån dessa utvärdera insatsens effekter.

Rekommendation: För att framgent kunna utvärdera projektet på Nivå 2 i utvärderingstrappan rekommenderar vi att projektet säkerställer att det finns möjligheter att följa upp målgruppen samt att det finns relevanta utfallsmått utifrån förväntade resultat av insatsen och metoder för att samla den datan. Utfallsmåtten bör definieras i början av projektet, tillsammans med lämpliga mätinstrument, för att säkerställa att projektets utveckling kan följas. Ett förslag är att projektet använder sig av enkäter före och efter genomförda aktiviteter. Befintliga enkäter skulle behöva ses över för att se till att dessa fångar det man vill mäta.

Nivå 1

Rekommendation: FFF utvärderas huvudsakligen på Nivå 1 eftersom uppföljningen av de definierade utfallsmåtten är bristfällig. Insatsen är definierad och har tillhandahållits till en definierad målgrupp. För att underlätta utvärdering på Nivå 1 rekommenderar vi att ta fram en struktur för att tydliggöra vilka, samt definiera, momenten som insatsen består av samt tydliggöra vilka deltagarna varit.

Figur 4. Förutsättningar för utvärdering av FFF:s utfallsvariabler

6. Det går inte att säga något om projektets kommunalekonomiska förtjänster

FFF hade för avsikt att uppnå kommunalekonomiska besparingar genom såväl den allmänna insatsen som de riktade. Den allmänna insatsen uppskattades ha svåridentifierade ekonomiska effekter eftersom relevant data bedömdes svår att identifiera. Däremot gjorde förvaltningen bedömningen att insatsen skulle ha en positiv ekonomisk effekt för staden. De riktade insatserna väntades leda till kommunalekonomiska besparingar genom att de riktas mot identifierade individer vars utveckling det skulle vara möjligt att följa över tid. Det bedömdes vara sannolikt att individernas behov av andra insatser från förvaltningen/staden/kommunen skulle minska och kunna jämföras med behovet hos en genomsnittlig motsvarande grupp. Mer specifikt formuleras för det våldspreventiva programmet minskad kostnad för handläggning gällande hot och våld, minskad kostnad för frivillig placering av våldsutsatta vuxna enligt SoL, minskad kostnad för frivillig placering av våldsutsatta barn enligt SoL/LVU samt minskad kostnad för utbildningsförvaltningen gällande extra skolår.

För mentorskapsprogrammet formuleras minskade kostnader för utbildningsförvaltningen gällande extra skolår samt minskad kostnad för utbetalt ekonomiskt bistånd alternativt undvika en befarad ökning.

Givet att förutsättningar saknas för att utvärdera effekterna av FFF, är en nyttokostnadsanalys inte heller möjlig att genomföra. Projektets kostnadseffektivitet bedöms utifrån en värdering av dess effekter i relation till dess kostnader. Ekonomiska förtjänster av projektet kan uppstå över lång tid samt för olika aktörer. För att säkerställa att resultatet av analysen är relevant för fondens fortsatta utveckling är vår utgångspunkt i bedömningen av projektets ekonomiska förtjänster att rikta fokus mot kommunalekonomiska förtjänster relativt nära i tid.

Avseende de väntade effekterna av FFF är det i viss mån möjligt att se sambandet mellan aktiviteter och väntad kommunalekonomisk besparing, men kedjan är lång och det saknas utvärdering som kan styrka att sambandet uppstår i realiteten.

Det finns flera metoder för att bedöma de ekonomiska förtjänsterna av en insats. I en nyttokostnadsanalys ställs insatsens kostnader i relation till de potentiella besparingar som den kan leda till på kort och på lång sikt. Det innebär att vi jämför insatsens kostnad mot kostnaden för alternativet, om individen inte tagit del av stöd. För att räkna på de ekonomiska konsekvenserna av en insats behöver man först känna till insatsens effekt, kostnader för insatsen och hur många och vilka som insatsen når. En nyttokostnadsanalys kräver med andra ord att en processutvärdering och en effektutvärdering genomförts.

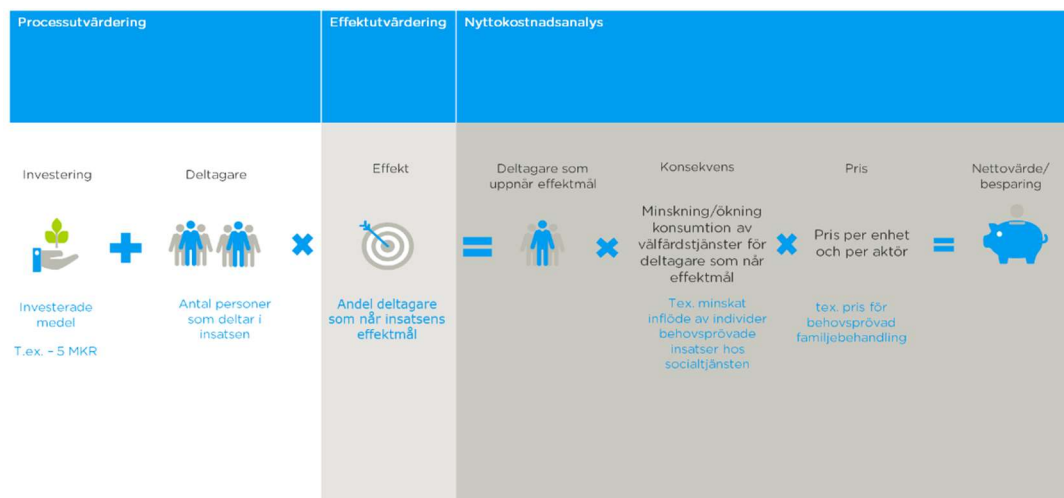
Det finns emellertid alternativ för att bedöma de ekonomiska förtjänsterna av ett projekt, även om kännedom om insatsens effekter är okänd eller begränsad. En så kallad scenarioberäkning svarar på vad nettokostnaderna för ett särskilt förlopp hade blivit, om kostnaderna och effekterna till följd av en insats "är som förväntat". En sådan beräkning kräver tidigare utvärderingar av liknande insatser.

Bilaga - Rambolls metod för utvärdering av sociala investeringar

Vårt arbete tar sin utgångspunkt i det arbete som gjorts på området investeringar i tidiga och förebyggande insatser. Bland annat har Lars Hultkrantz, professor i nationalekonomi vid Örebro Universitet, skrivit en rapport om att utvärdera sociala investeringar, som har väglett arbetet.¹² Vidare har vi utgått från den socialekonomiska beräkningsmodell med tillhörande utbildningsmaterial för kommunala aktörer¹³ som Socialstyrelsens motsvarighet i Danmark tagit fram. I utbildningsmaterialet ges en guide för hur kommunala aktörer kan implementera, följa upp och utvärdera förebyggande och tidiga insatser och visa på de ekonomiska besparingarna.

Rambolls utvärdering består av tre huvudsakliga delar: 1) en processutvärdering, 2) en effektutvärdering, samt 3) en nyttokostnadsanalys. **Error! Reference source not found.** illustrerar vårt ramverk för utvärderingen. Processutvärderingen och effektutvärderingen ligger till grund för att avgöra investeringens ekonomiska värde. Det värdet jämförs med insatsens kostnad för att avgöra den totala nettobesparingen. Nedan ges en närmare beskrivning av delarna i ramverket.

Figur 5. Rambolls ramverk för utvärdering av sociala investeringar

PROCESSUTVÄRDERING

Processutvärderingen beskriver hur väl insatsen har implementerats och genomförts. För att göra en sådan bedömning bör någon form av dokumentation föras över de individer som får del av stödet. Dokumentationen bör innefatta uppgifter om antal individer som tar del av stödet, huruvida de tillhör målgruppen, samt annan bakgrundsinformation som kan vara relevant för utvärderingen. Därtill bör uppföljningen involvera vilka aktiviteter som genomförs inom ramen för insatsen, samt intensiteten i dessa aktiviteter (exempelvis antal

¹² Hultkrantz, Lars. (2015). Att utvärdera sociala investeringar. SNS – Studieförbundet Näringsliv och Samhälle

¹³ Socialstyrelsen Danmark, Den socialekonomiske Investeringsmodel, <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/som-og-okonomiske-analyser/som>, hämtad 7 jul 2021

träffar med jobbcoach eller antalet studiebesök som en deltagare närvarat vid). De huvudsakliga frågeställningarna för processutvärderingen är:

- Har insatsen genomförts på ett ändamålsenligt sätt? Är insatsen utformad för att uppnå sina kortsiktiga och långsiktiga effektmål? Vad behöver förbättras i det fortsatta arbetet?
- Har uppföljning gjorts på ett sätt som möjliggör utvärdering? Vilken typ av uppföljning är viktig för att insatsen ska gå att utvärdera?
- Under vilka förutsättningar hade insatsen lyckats? Vad behöver förbättras i det fortsatta arbetet?

Vår processutvärdering utgår från ramverket Ramboll Impact Framework som bygger på implementeringsforskning av Fixsen et al¹⁴. För att nå goda resultat och effekter visar forskningen att det krävs en möjliggörande kontext, ändamålsenlig utformning och ett effektivt genomförande. **Error! Reference source not found.** nedan illustrerar ramverket. Mellan varje steg i figuren står ett multiplikationstecken, som visar hur viktigt det är att varje steg lyckas för att nå goda resultat.

Figur 6. Ramboll Impact Framework

EFFEKTUTVÄRDERING

Syftet med effektutvärderingen är att avgöra om någon förändring har skett i målgruppens situation och om insatsen har orsakat den förändringen.

För att avgöra insatsens påverkan på utfallet behöver ett kontrafaktiskt scenario etableras. Det kontrafaktiska scenariot ska svara på vad som hade hänt individen om den inte tagit del av insatsen. För att svara på det behöver insatsen utvärderas med experimentella, alternativt så kallade "kvasi-experimentella" metoder. Det innebär att utfallen för de individer som tagit del av insatsen jämförs med utfallen för en kontrollgrupp som inte tagit del av insatsen.

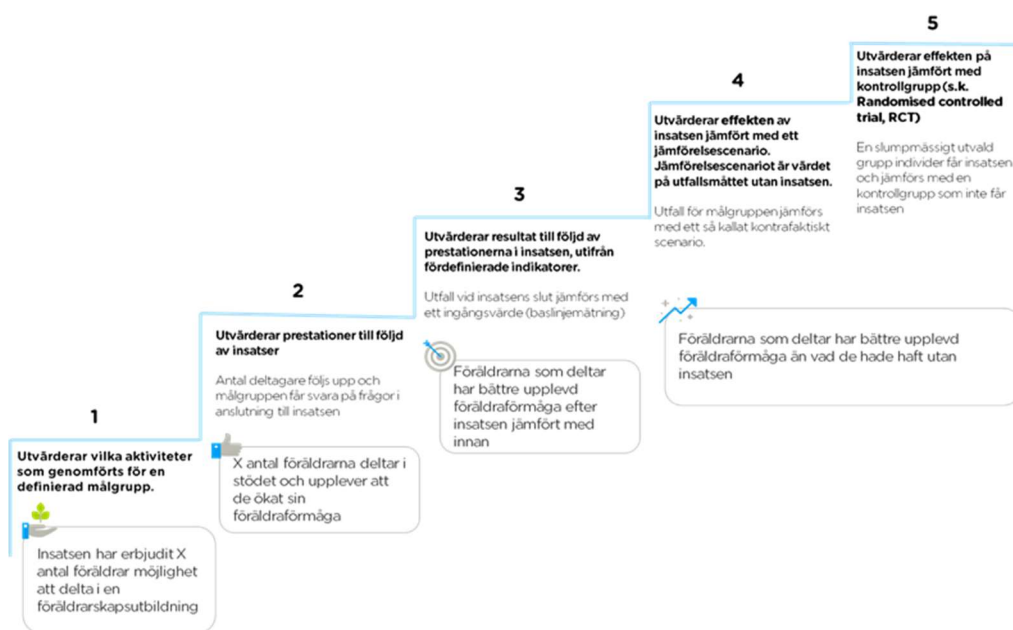
Det finns andra sätt att teoretiskt sätta upp hypoteser om insatsens effekt. Om liknande insatser har utvärderats tidigare kan dokumenterade effekter användas för att skapa potentiella scenarier för målgruppens utfall.

Saknas förutsättningar för ovan nämnda strategier saknas också förutsättningar att uttala sig om insatsens kausala effekt på målgruppens utfall. Utvärdering av sådana insatser bör fokusera på processuppföljning och resultatanalys. I en resultatanalys mäts samma utfall för målgruppen som i en effektstudie, men vi kan med mindre säkerhet härleda förändringar i målgruppens utfall till den insats de tagit del av.

Vår utgångspunkt för effektutvärderingen beskrivs i Figur 8. Vi utgår ifrån trappan i vårt arbetssätt och när vi gör bedömningar om insatsens utvärderingsbarhet.

¹⁴ Fixsen, Dean, et al. (2005). Implementation Research. A Synthesis of the Literature. Tampa, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, The National Im-plementation Research Network, (FMHI Publication #231).

Figur 7. Utvärderingstrappan

NYTTOKOSTNADSANALYS

I en nyttokostnadsanalys ställs insatsens kostnader i relation till de potentiella besparingar som den kan leda till på kort och på lång sikt. Det innebär att vi jämför insatsens kostnad mot kostnaden för alternativet, om individen inte hade tagit del av insatsens aktiviteter.

För att räkna på de ekonomiska konsekvenserna av en insats behöver man först känna till dess effekt, kostnader samt hur många och vilka som insatsen når. En nyttokostnadsanalys kräver med andra ord att en processutvärdering och en effektutvärdering genomförts framgångsrikt.

Om kännedom om insatsens effekter är okänd eller begränsad, kan man göra en scenarioberäkning. En sådan beräkning svarar på vad nettokostnaderna för ett särskilt förlopp hade blivit, om kostnaderna och effekterna till följd av en insats "är som förväntat". En sådan beräkning kräver tidigare utvärderingar av liknande insatser. Ett annat alternativ är att göra en "break even-analys", det vill säga en beräkning av hur många individer som insatsen behöver hjälpa ur utanförskap för att de samhällsekonomiska nyttorna ska överväga insatskostnaderna. I en sådan analys använder vi oss av schabloniserade nyttor baserat på existerande uppgifter om kostnader som Stockholms stad uppbär för till exempel ekonomiskt bistånd och uppsökande arbete inom det kommunala aktivitetsansvaret.

Ekonomiska förtjänster av insatsen kan uppstå över lång tid samt för olika aktörer, för största trovärdighet och relevans kommer effekter för kommunala aktörer premieras och effekter med längre realiseringshorisont begränsas.

Referenser

Agera Tillsammans. <https://ageratillsammans.se/> [hämtad 2023-01-26]

Cissner, Amanda. (2019). Evaluating the Mentors in Violence Prevention Program. US department of education.

Fixsen, Dean, et al. (2005). Implementation Research. A Synthesis of the Literature. Tampa, FL: University of South Florida, Louis de la Parte Florida Mental Health Institute, The National Implementation Research Network, (FMHI Publication #231).

Franzén, Anna, Gottzén, Lucas. (2020). Våldsprevention i Sverige, en forskningsöversikt. https://jamstalldhetsmyndigheten.se/media/hqqnpekx/valdsprevention-i-sverige_en-forskningsoversikt_2020.pdf [hämtad 2023-01-26]

Hultkrantz, Lars. (2015). Att utvärdera sociala investeringar. SNS – Studieförbundet Näringsliv och Samhälle.

Mentors in Violence Prevention (mentorerna i våldsprevention). <https://mvpsverige.se/om-mvp/> [hämtad 2023-01-26]

Neville, Fergus, Williams, Damien. (2017). Qualitative Evaluation of the Mentors in Violence Prevention Pilot in Scottish High Schools.

Skolverket (2018). Redovisning av uppdrag att utvärdera det våldsförebyggande programmet Mentors in Violence Prevention.

Socialstyrelsen Danmark, Den socialøkonomiske Investeringsmodel, <https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/socialstyrelsens-viden/som-og-okonomiske-analyser/som>, [hämtad 2023-01-26]